DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,

DE

ATROPHIA INFANTUM,

Quam,

AUSPICE DEO PROPITIO,

Et Consensu atque Auctoritate Gratiosæ Facultatis Medicæ,

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,

PRÆSIDE

DN. D. MICHAELE ALBERTI,

SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB. CONSILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE PUBL. ORDIN. ACAD. NAT. CUR. COLLEGA, SOCIET. REG. BORUSS. SCIENT. SODALI, ETC.

DN. DECANO SUO SPECTATISSIMO,

Domino Patrono, Præceptore ac Promotore suo omni honoris cultu prosequendo,

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HORIS LOCOQUE CONSUETIS,

ANNO MDCCXXIX. D. MART.

Publicæ ac placidæ eruditorum ventilationi subjiciet

AUCTOR RESPONDENS

JOANNES FRIDERICUS BOELI,

BERTCKOWIO-PALÆO-MARCHICUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.

PRÆLOQUIUM.

INfantibus mederi arduum esse *Epiphanius Ferdinandus* aliique in arte salutari doctissimi atque exercitatissimi viri satis luculenter demonstrarunt & quidem eam potissimum ob rationem, quoniam infantes non modo ob loquelæ defectum mali sui conditionem atque magnitudinem neque medico, neque adstantibus indicare atque declarare valent, verum & plurimi a remediorum usu abhorrent, caneque pejus & angue illa fugiunt. Quam ob rem multi famigeratissimi medici uti *B. Wedelius*, *Schelhammerus*, *Stahlius aliique* peculiaria scripta de morbis infantum publici juris fecerunt posteritatique donarunt, in quibus docuere, quomodo mala infantilia ex signis agnosci, qua cautione præcaveri, & denique quâ methodo atque arte, quibusque præsidiis debellari at-

que removeri poſſint atque debeant, aſt vero viri hi celeberrimi brevitati dum operam dederunt, non omnia proferre atque litteris conſignare propoſuerunt, ſed varia poſteritati in calamitatibus infantum obſervanda atque annotanda reliquerunt. Quæ cum ita ſint, quum ab *Illuſtri Medicorum in celebri hacce Academia Fridericiana Ordine* benigniſſime mihi ſit demandatum *diſputatione quadam inaugurali* profectus meos in arte ſalutari publice demonſtrare, ipſe mihi morbum quendam in noſtris regionibus admodum graſſantem, multosque tenellulos vita privantem, qui ſub nomine ATROPHIÆ INFANTUM venit, pertractandum atque explicandum, quantum vires debiles concedent, ſumſi. Cui conatui *Altiſſimum Numen* ut divina ſua clementia atque gratia, uti hucusque ſtudiis meis adfuit, jam quoque adſit, humillimis, demiſiſſimis atque ardentiſſimis efflagito atque ambio precibus.

§. I.

Plurimi medici diſſertationes ſcribentes verba tituli explicare atque vocum etymon ſignificare ſolent, cui mori ut ego quoque ſatisfaciam, ſtatim in limine diſſertationis pauca de hocce monere animo ſtatutum atque deliberatum habeo. Quilibet vel leviter linguæ græcæ cognitione imbutus, facile videre poterit, nomen *Atrophiæ* conflatum eſſe ex *ἀ privativo* & *τροφὴ nutritio*, ſicque nihil aliud nomine hocce intelligi poſſe, quam *privatio nutritionis*. Quum vero in ſcholis medicis vocabulum *Atrophia* in admodum lato ſumatur ſenſu, ita ut etiam

iam adultæ ætati competat, & illi qui læſionem cujusdam viſceris notabilem in ſuo corpore fovent, verbi gratia infarctum vel ſcirrhum vel etiam exulcerationem hepatis, lienis, pulmonum, renum, imo ipſarum glandularum meſaraicarum, aut qui ſcorbuto, lue venerea aliisque morbis, nutrimentum corpori defraudantibus, laborant, *Atrophia* affligi dicuntur; perneceſſarium & utile eſſe duxi vocabulum *Infantum* adjicere, hocque cuilibet indicare atque declarare, mihi animum eſſe ſaltim illam Atrophiam, quæ ætati infantili admodum frequens, & apud nos morbus ſporadicus exiſtit, quamque in ſequentibus fuſius atque luculentius deſcribam, in præſenti diſſertatione pertractare. Reſtat autem *Lectori Benevolo* adhuc ſcrupulum quendam ex animo ejicere, qui me vitii ac nævi cujusdam merito accuſare poſſet, quando in ſequentibus quoque de *Atrophia puerorum* verba facio, quapropter heic indico, me ſub ætate infantili quoque intelligere puerilem, licet probe ſciam, *Latinos nomen infantis* derivare ab *in & fari* & ſub hocce nomine eos intelligere, qui fari ſunt inepti, qui ſuas cogitationes cum aliis communicare nequeunt, ſed quoniam plurimi celebratiſſimi medici & ii qui libros integros de morbis infantum ſcripſere, & illi, qui ſaltim diſſertationes exaravere, ſub nomine Atrophiæ infantum quoque puerilem pertractare ſolent, ego hac in re nil immutare, ſed veſtigia ipſorum premere & diſſertationi meæ titulum *Atrophiæ infantum* imponere volui.

§. II.

Hæcce Atrophia in germanica lingua vocatur das verzehrende Weſen, das Abnehmen der Kinder, die Dürre, die Zehrſucht & in nonnullis Teutoniæ locis das Rückflein dicitur.

 tur.

tur. Mulieres medicinam mentientes, ſed non recte intelligentes, quæ a vulgo utplurimum doctoriſſarum titulo atque nomine ornantur ac nobilitantur, quamprimum infantem macilentum aſpiciunt, plenis buccis evocant das Kind habe die Miteſſer: attamen harum vetularum pathologiæ fucatæ, abſurdæ atque fictitiæ non ſemper eſt adhibenda fides, neque earum experientiæ ſuperſtitioſæ facile dandus eſt locus. Nonnulli tamen extiterunt medici infimæ haud ſortis, qui novum hocce inventum, non ſolum approbarunt, verum etiam novi morbi genere ornarunt, atque appellarunt hæcce corpora, quæ in poris cutis inveniunt, quæque pro animalculis vivis venditant *Comedones*, *Crinones*, *Dracunculos*. *Comedones* quoniam infantes atque pueros neceſſario nutrimento privant: *Crinones*, qui crinium forma apparent: *Dracunculos* nomine horriſono, ſed forma latente. Aſt quid hacce de opinione ſit ſentiendum in ſequentibus plura.

§. III.

Atrophia infantum eſt morbus, ubi tam partes internæ quam externæ debito ac neceſſario nutrimento deſtituuntur ob impeditum chyli ad Maſſam Sanguinis in haud ſufficiente quantitate greſſum, & ſic ſucceſſive contabeſcunt.

§. IV.

Differt *Atrophia* ab *Hectica* in eo, quod in hocce morbo tabida corporis conſumtio tantum conſtituat ſymptoma & ulcus aut Scirrhum & infarctum Lienis, Hepatis vel alius cujusdam partis pro cauſa agnoſcat, in Atrophia vero ſtricte dicta non modo hæcce non ſimili modo adſint, ſed quoque extenuatio corporis non ſit ſymptoma, ſed ipſe

mor-

morbus & quidem idiopathicus. Differt quoque ab hectica ratione causarum, in atrophia enim infarctus tantum vel ad summum scirrhositas glandularum mesaraicarum; in hectica autem plerumque exulceratio cum febre aliisque symptomatibus subest. Porro ratione ætatis differt, hectica enim vera potissimum illos, qui pubertatem jamjam sunt transgressi, hicce morbus vero infantes, pueros ac puellas præcipue affligit atque excruciat. Quomodo differat a *Phthisi* probe quoque est annotandum, hujus causa scilicet semper latet in pulmonibus, ubi vera exulceratio adesse debet cum tussi humida & exspuitione materiæ fœtidæ purulentæ sanguinolentæ, ubi integræ vomicæ insimul interdum ejiciuntur, alias morbus pro vera phthisi non est declarandus, in Atrophia vero causa morbi latet in abdomine, ubi vel vermes vel ostiolorum vasorum lacteorum obstructio, vel glandularum mesaraicarum infarctus malum causantur. Ab *Aridura* partium noster affectus quam facillime distingui potest, in illa enim unum vel aliqua tantum membra verbi gratia pedes, brachia &c. necessario destituuntur nutrimento atque exarescunt, idque utplurimum fit a Paralysi, in hoc vero non solum partes externæ, sed etiam internæ, in summa totum corpus depascitur. Distinctio quoque quædam est admittenda inter *Atrophiam* atque *Maciem*, siquidem in macie pinguedo tantum absumitur, in atrophia vero partes quoque musculosæ contabescunt atque exarescunt. A *Tabe* etiam differt, in qua omnes quidem partes emaciantur, sed longe ex aliis causis, quam in Atrophia, scilicet a digestione depravata, a diarrhœa nimis diu durante, vel a fluxu cœliaco, Lienteria, Scorbuto, Gonorrhœa inveterata & chronica, nec non Lue venerea. Tandem

dem etiam diſtinguitur a *Rhachitide* vulgo der Engliſchen Kranckheit non ſolum in eo, quod hæc in noſtris regionibus plerumque ſequatur Atrophiam, ſed & quod in Rhachitide non ſolum corpus contabeſcat, verum & oculis ſeſe ſiſtant tumores & ſuperadcretiones artuum vel incurvatio tibiarum, ſpinæ dorſi, gibboſitas, coxarum excreſcentiæ, quæ vero omnia in Atrophia non ordinarie reperiuntur.

§. V.

Atrophiæ Infantum cauſam immediatam eſſe chylum in haud ſufficiente quantitate ad Maſſam Sanguinis delatum jam in deſcriptione Atrophiæ dixi. Ejus cauſæ vero ſunt vel vermes in inteſtinis hærentes & debitum nutrimentum abſumentes, vel obſtructio oſtiolorum vaſorum lacteorum vel ipſarum glandularum meſaraicarum infarctus aut ſcirrhus, quarum peculiaris, ſi corpus tenelluli infeſtat, diverſa introducit ſigna, ex quibus cauſa morbifica poteſt cognoſci, una etiam ab altera ratione periculi, quod corpori infert, diſtinguitur, quare alia atque alia eſt formanda prognoſis, tandem etiam cura non uno poteſt inſtitui modo ſecundum *Empiricorum* perverſum modum, ſed quum morbos curare nil aliud ſit, quam cauſas illorum exſtirpare, diverſa quoque ſecundum varietatem cauſarum eſt inſtituenda methodus medendi, diverſaque requiruntur remedia, de quo recte *Celſus* ſcribit *Lib. I. Præfat. p. m. 4.* *Neque enim credunt, qui rationalem medicinam profitentur poſſe eum ſcire, quomodo morbos curare conveniat, qui, unde hi ſint, ignoret.* Et non ſolum cauſam immediatam hujusque proximas medicus ſcire debet, ſed etiam omnes illæ, quæ haſce producere valent, quarum interdum multæ dantur, rationali medico haud debent eſſe incognitæ, quod

ſerio

ſerio inculcat ſapiens artis noſtræ parens, *Hippocrates de Arte XX. 4.* ubi dicit: *Eum recte eſſe curaturum, quem prima origo cauſæ non fefellerit.* Qua de re me recta ingreſſum eſſe via perſuaſus ſum, ſi tres ſpecies Atrophiæ conſtituam & cujuslibet pathologiam, diagnoſin, prognoſin atque curationem in ſpecie ſum pertractaturus.

§. VI.

Initium itaque faciam ab illa Atrophia, quæ originem ſuam habet a vermibus in inteſtinis hærentibus, ipſiusque ſigna diagnoſtica ſequentibus proponam. Conqueruntur tenelluli de variis abdominis doloribus ſpaſticis & maxime morſicantibus circa umbilici regionem, qui poſt paſtum paululum remittunt, imo interdum intermittunt, quia vermes tunc temporis accipiunt nutrimentum, quamprimum vero hocce eſt conſumtum, iterum incipiunt, tenellulorum inteſtina lancinare imo interdum corrodere, ſiquidem obſervatores multi in primis *Moronius in directorio medico practico* teſtantur, lumbricos inteſtina corroſiſſe & abdominis cavum ingreſſos, hocque modo dira, inſolita & enormia ſymptomata induxiſſe, qualia ſæpe a faſcino oriri putantur. Experiuntur porro varia tormina teneſmoidea, ut ſæpius deſidere cogantur, præſertim jejuno ſtomacho, quæ in primis ſunt præſentia, quando aſcarides in inteſtino recto hærent, ſicque nuper habui in cura puellulam trium circiter annorum, quæ atrophia laborabat cum teneſmo perpetuo atque ſtimulo inſigni ad urinam, ita ut etiam ſemper urina exſtillaret, ubi poſt uſum trium, ni fallor, granorum pulveris Maſſæ Pilul. Confortantium *Cl. Junckeri, Præceptoris mei honoratiſſimi,* ad modum Beccherianarum ex Aloe depurata, extractis amaris atque gummatibus reſinoſis

præparatarum, insignis ascaridum copia evacuabatur, quibus eliminatis statim stillicidium urinæ cessabat, & conamina tenesmoidea quoque non modo minuebantur, verum etiam paucis diebus post penitus silebant. Vexantur etiam crebrioribus vomendi conatibus, sub quibus copiosus liquor aquosus in os effunditur, id quod vulgus male sanum vocat der Hertz-Wurm beseige sie, quo tunc temporis maxime affici solent, quando vermes nutrimento sunt destituti, quamprimum enim ægrotantibus cibus suppeditatur, statim conatus vomendi imminuuntur, imo plane cessant. Hæc recensita symptomata exasperantur, quando ægrotantibus salina, amara, balsamica, acida & similia, quæ vermibus sunt inimica porriguntur, quæ vero mox sopiri ac demulceri possunt mellitis, saccharatis & lacticiniis, tamquam vermibus gratissimis. Quando ira commoventur statim pejus se habent, & morsicationes experiuntur, quia bilis in intestinum duodenum est infusa, quæ adversa est vermibus. Vid. *Dn. D. Præses, Præceptor ac Patronus meus omnihonoris atque observantiæ cultu æternum colendus, in Praxi Sect. VII. Cap. XV. de Vermibus P. V. pag. 646.* Quod vermes vero hæcce incommoda pariant, & bilis stimulando id non perficiat, ex eo probo, quia qost assumtionem salium mediorum idem producitur effectus, quæ tamen in parca dosi data morsicationes tales haud producunt. Vid. *D. D. Præses in Therapia Medica Cap. XIII. de Anthelminthicis p. 142.* Appetitus porro est vagus plerumque nimius, interdum vero etiam prostratus, feruntur maxime in cibos siccos & potus frigidos, calida autem utplurimum respuunt. Nares perpetua mucositate imo excoriatione affectæ sunt ob perpetuum

petuum pruritum, frictionem & ſcalptionem, quibus frequentiſſimæ ſternutationes interdum junguntur. Color faciei ex livido eſt pallidus, qui autem interdum mutatur in rubrum. Liveſcentia albugineæ tunicæ & concavitas oculorum interdum affectum hunc quoque comitantur. Siticuloſitas ingens adeſt, præſertim tempore matutino, ſæpius vero etiam noctu. Fœtor oris & fæcum alvinarum eſt deterrimus & vix ferendus & alvus interdum laxa, utplurimum vero obſtructa. Urina eſt turbida, album repræſentans colorem. Noctu dum dormiunt admodum ſunt inquieti, crebris pavoribus concutiuntur, dentibus ſtrident, quidam deliriis evigilant, alii convulſionibus epilepticis, vel plane ſingularibus ſymptomatibus afficiuntur, ut pro incantatis a non intelligentibus habeantur. Vermes vero talia mala producere poſſe ſequentes docebunt caſus. *Magnificus Dn. Pro-Rector, Hoffmannus, Patronus ac Præceptor meus ſumma animi reverentia ætatem mactandus*, aliquando *in Collegio Pathologico-Practico* enarrabat caſum ſatis notabilem, ubi honeſta quædam fœmina ex vicinia cum filio X. circiter annorum ad hancce pervenit urbem, qui miris motibus convulſivis quotidie circa veſperam eſt excruciatus, ut etiam multi homines tum ex ſtudioſis tum civibus curioſitatis gratia huncce videndi advenerint, & judicium tulerint, morbum eſſe ex faſcino. Mater multos heic loci medicos in auxilium vocavit & ipſum *Magnif. Dn. Pro-Rectorem*, qui morbum ex vermibus oriri judicavit, variaque adverſus hos ſunt ordinata remedia, ſed ſine omni effectu, donec tandem *Magnif. Vir* juſſit, ut clyſter applicetur ex lacte atque melle, poſt cujus uſum multi vermes ſunt excreti, & æger, eliminatis hiſce

 hoſti-

hostibus, pristinæ est restitutus sanitati. Similem casum mihi enarravit *B. Stabel, Medic. Doctor & Civitatis hujus Physicus adjunctus* de puero, qui miris cruciatibus est vexatus, quorum causam calculum renalem esse alii medici dixere, & quoque per IV. annos remedia contra calculum dedere, sed sine effectu, donec tandem in consilium vocatus est *B. Stabel*, qui affirmavit morbum ex vermibus oriri, eumque in finem ipsi anthelminthica propinavit, post quorum usum lumbricus valde longus est excretus, & sic calculus fictus una vice expulsus, & puer a talibus motibus in totum est liberatus. Ego quoque hac in re experientia nuper sum edoctus, dum visitavi puerum XIV. annorum, cujus parentes auxilium sibi expetebant a *Clar. D. D. Junckero*, qui motibus convulsivis per aliquod temporis spatium valde vexatus erat. Ego, posteaquam circumstantias probe examinaram, causam morbi vermes esse adstantibus non solum indicabam, verum & *Cl. Junckero* referebam, qui præscribebat Essentiam quandam amaram anthelminthicam & pulverem purgantem, & post duos dies vermes erant enecati, ægerque cum pristina sanitate redibat in gratiam. Insuper venter in infantibus talibus est turgidus, artus autem tam superiores quam inferiores imo totum corpus extenuantur, ut macie quasi pelluceant & ariditate crepent infantes, tempora enim collabuntur, costæ protuberant, scapulæ alarum instar prominent, accedente utplurimum febre lenta, quæ omnia maxime circa novilunium & plenilunium exasperantur. Dixi totum corpus extenuari, nam quando unum latus saltim afficitur, casus est rarissimus, qualem referunt *A. N. C. Dec. 2. an. 5. obs. 136.* ubi scribunt: *Puella VII. annorum, mercatoris filia, nunc ab*

anno atrophia laborare cœpit, & quidem unius lateris ſcilicet ſiniſtri, quod latus ab axillis usque ad calcem ita emaciatum eſt, ut nihil præter oſſa & cutem appareat, altero latere bene & naturaliter ſe habente. Hæcce ſunt ſigna ex quibus vel omnibus vel ſaltim plurimis conjunctim ſumtis firmiter concludere licet, *Atrophiam ex vermibus* eſſe præſentem.

§. VII.

Confero me nunc ad diagnoſticam pertractationem ſecundæ ſpeciei Atrophiæ, cujus cauſa ab obſtructione tunicæ villoſæ inteſtinorum eſt derivanda. Hæc Atrophia cum antecedenti & ſubſequenti ſigna nonnulla habet communia, quædam autem propria. Sic tumor abdominis, reliqui corporis marcor ac contabeſcentia, ſitis magna, uti in illis ſic etiam in hac adſunt, in eo vero latet diſtinctio, quod in hac nulli adſint in abdomine nodi atque tophi, nullæque morſicationes, multo minus motus convulſivi, dein alvus heic quam maxime eſt fluxilis cum rejectione ciborum ſemidigeſtorum, in aliis Atrophiæ ſpeciebus e contra utplurimum ſicca. Febris non ſemper adeſt, & quando occurrit, longe lenior deprehenditur.

§. VIII.

Accedo tandem ad tertiam Atrophiæ ſpeciem, quæ originem ſuam habet ab obſtructis glandulis meſenterii, quæque eſt frequentiſſima, ejusque diagnoſin brevibus tradam. Uti in infantibus facilius eſt vermium præſentiam cognoſcere, quam in adultis, ſic etiam glandularum meſaraicarum obſtructio longe facilius in puerili ætate conſtitutis, quam in adultis cognoſcitur, ſæpius enim in his obſtructioni meſenterii cauſa morbi adſcribitur, licet poſt

mortem hepar vel lien ſcirrhoſum ſit inventum, & e contrario ſæpius infarctui vel ſcirrho hepatis aut lienis morbus adſcribitur, ubi poſt mortem glandulæ meſenterii obſtructæ inveniuntur. Sic affert *Tulpius Lib. II. C. XXXII.* exemplum, ubi glandula meſenterii tantam habuit magnitudinem, ut poſt mortem cadavere ſecto ſteatoma in meſenterio fuerit inventum, quod bilanci impoſitum XVIII. libras ponderavit, licet omnes ſibi certe imaginati ſint, ægrotantem Hydrope laborare. Plura talia exempla legi poſſunt apud *obſervatores*. In infantibus, puellis ac pueris languor totius corporis ac flacciditas adeſt, quæ in dies invaleſcit, torpor animi, faſtidium omnium rerum & ſumma ſenſibilitas, ſomnus eſt levis & inconſtans, appetitus plerumque eſt maximus, in deſperato malo vero proſtratus, frigida amant, calida fugiunt, poſt aſſumtum cibum inſignem anguſtiam atque moleſtiam percipiunt, color faciei eſt depravatus, cum aliquali ejusdem inflatione & labiorum pallore, oculi non amplius uti antea fulgent, poſt ſomnum interdum palpebræ tument, & reliquæ partes corporis externæ emarceſcunt, alvus modo eſt lubrica modo ſicca, utplurimum vero ſicca; urina craſſa eſt, aliquoties plane chyloſam illam obſervari, abdomen eſt turgidum, tenſum atque durum, & ſi tangimus, multos nodos percipimus, interdum in progreſſu morbi flacceſcit, ante mortem vero quod totum abdomen ſit collapſum nuper in puero vidi, adeſt quoque ſitis cum ſiccitate multa oris, inprimis ſi jam febris eſt præſens, quæ autem ſi adeſt, per noctem maxime affligit. Hæc ſymptomata ſi nimium ſumunt incrementum, nec convenienti medicina

illo-

illorum atrocia impeditur, ſuccedit vera febris lenta aliquando hectica cum inſigni virium proſtratione.

§. IX.

Tradita nunc diagnoſi, me ad pathologicam explicationem converto. Prioris ſpeciei Atrophiæ cauſa, ut in antecedentibus dixi ſunt vermes, in Ventriculo atque inteſtinorum canale ſtabulantes, quorum ſecundum plurimorum atque celebriorum medicorum aſſertum tres tantum dantur ſpecies, licet alii quatuor, alii quinque, alii vero adhuc plures allegent atque recenſeant. Quidam ſunt teretes longi, quibus ob ſimilitudinem, quam cum lumbricis terreſtribus habent, nomen lumbricorum imponitur. Alii ſunt lati & vel ſolitarii ſeſe volutant, ad quorum claſſem cucurbitini, ſemine cucurbitæ ſimiles, referuntur, vel catenatim ſubinde cohærent, & e latitudine ſua in longitudinem multarum ulnarum diducuntur. Alii ſunt teretes breves, qui aſcarides vocantur, & vermiculis caſei ſimiles ſunt, qui ſaltum facere ſolent, ſed talis motus in hiſce aſcaridibus non ita deprehenditur, licet denominationem inde nempe ab ἀσκίζω moveo accepiſſe videantur. *Vid. Cl. Junckerus in Conſpectu Medic. Theoretico-Practicæ Tab. CVIII. p. 843.* Hi ultimi in inteſtino recto utplurimum ſtabulantur, ubi ſenſibilem moleſtiam, titillationem, pruritum & teneſmum inferunt. De cauſis vermium multum adhuc inter medicos diſputatur, quorum ſententias ſi quis legere cupit evolvat *Harvei Exercitationes & Chriſt. Frid. Garmanni tract. Quod omnia ex ovo, B. Wedelium in Pathologia Dogmatica Sect. II. Cap. V. Varronem L. I. de re ruſtica Cap. XII. Joſephi de Aromatar. epiſtola elegantiſſima Libr. de rabie contagioſa præfixa, Schenckium in diſſ. de vermibus inteſti-*

testinorum. Ego verissimum esse arbitror, illorum causam efficientem esse seminium quoddam, ab extra in corpus per cibum & potum vel alio modo delatum, quod vero enutriri potest, quando cibi in primis viis non recte concoquuntur, sed putrescunt, observari enim licet vermes in illorum corporibus produci, in quibus actus digestionis est depravatus, qui multos cibos mucidos, dyspeptos, saccharata, mellita, aliaque dulcia magna in quantitate comedunt, quæ assumta si non recte digeruntur, plus justo diutius in primis viis hærent atque putrescunt, ubi successive copia quædam vermium generatur. Heic objicere mihi quidam posset, ac si dulcia non bonum pabulum essent pro vermibus, sed illos necaret, & quidem innixus asserto *Scipionis Mercurii L. de Obstetric. C. LV. p. 819.* qui statuit, dulcia nauseam parere vermibus, & potius proventum eorum impedire quam radicem protendere, ast vero merito hancce sententiam falsam esse arbitror, quia non solum fere omnes medici contrarium asserunt, verum & omnibus mulierculis est notum, quod illi infantes, qui dulcibus nutriuntur, non solum multos vermes in intestinis plerumque foveant, verum & in capite sane non paucos pediculos. Si vero aliquando inde necarentur, quod tamen erit rarissimum, fit per accidens ob superfluum nutrimentum, id quod confirmat *D. D. Præses in sua Therapia medica Cap. XIII. de Anthelminthicis p. 141.* Multo citius vero vermes generantur, si cibi, qui assumuntur, jam putredinem quandam contraxere, observavi enim aliquoties, quod, si nutrices aut vetulæ dentium carie laborent, vel os non quotidie aqua pura colluant, ut certa quantitas cibi intra dentes hærens maneat atque putrescat, vel alia oris labe uti fistula, ulcere sint

affe-

affectæ & cibos infantum masticent, quam facillime in infantum corporibus producantur vermes. Lac quoque symbolum suum confert, inprimis si ob debilitatem Ventriculi infantum lac justo diutius in illo stagnat, quod fit, quando infantes a natura nimis sunt debiles, aut lac nimis est crassum atque viscosum, aut mammæ fere semper offeruntur, & sic plus justo ingeritur, quam ventriculus imbecillis ferre potest. Vermes vero ex lacte produci, quotidiana loquitur experientia, quando enim lac recens ponimus in locum calidum, post aliquot dies vermes in illo generantur, item in caseis, qui nihil aliud sunt quam pars lactis coagulata, sæpissime vermes reperiuntur. Obstructio alvi etiam multum contribuit; alvo enim obstructa fæces ob diuturnam moram putrescunt, & ex hac putredine procreantur vermes, & hocce modo ascarides inprimis suum capere ortum opinor. Hi vermes si in ventriculo ac intestinis hærent, absumunt maximam chyli portionem, ita ut pauca quantitas saltim perveniat ad massam sanguineam, quæ efficit, ut infantes adhuc subsistere possint; si enim nullus chylus adportaretur ad sanguinem, infantes post breve tempus diem obire supremum cogerentur.

§. X.

Jam alterius Atrophiæ speciei causas investigabo. Oscula vasorum lacteorum sæpius in infantibus obstrui & amurca quadam viscida glutinosa & solidescentis naturæ aliquando facta obliniri multi medici & anatomici, qui infantes, tali modo obsessos, post mortem dissecuere, observarunt. Radices enim vasorum lacteorum admodum sunt tenues, imo adhuc tenuiores, quam in canibus, quia in his sunt pauciores quam in hominibus, (vid. Clar. *Heisteri Com-*

pendium anatomicum, edit. alter. p. 64. & delineationem ipsius Tab. II. Fig. 8.) quæ facillime materia quadam obstrui, vel adstringente quodam constringi possunt. Deinde etiam ex aliis observationibus sana ratione satis superque concludere licet, atrophiam præsentem non ab obstructis glandulis dependere, sed ex alia causa originem ipsius esse derivandam, quando scilicet observamus, infantes quosdam atrophia in summo gradu laborantes, brevi temporis spatio leviter detergentibus & abstergentibus lenissimisque laxantibus ab hocce malo liberari; ita nuper militis cujusdam uxor pro sua puella, quæ VII circiter erat annorum, auxilium a *Cl. Dn. D. Junckero* petebat, quam ego cum sorore, quæ variolis tunc temporis laborabat, visitabam, hujus abdomen valde erat distensum ac tumidum cum œdemate pedum atque superiorum partium marcore, cui *D. D. Junckerus* præscribebat pulverem incidentem atque abstergentem, ex tartaro vitriolato Tachenii & conchis cum succo citri recentis imbutis, nec non pilulas suas confortantes superius jam memoratas, post quorum remediorum usum insignis quantitas humoris mucosi, tenacis atque viscidi per alvum excernebatur, & paucis diebus præterlapsis, iterum, quod valde mirabar, cum valetudine redibat in gratiam. In hocce casu causa Atrophiæ haud erant vermes, nam nulli excernebantur, & ægra tamen reconvalescebat: infarctum vel scirrhum glandularum mesaraicarum non fuisse, nullus sane prudens medicus in dubium vocabit, quippe illis, qui praxin medicam exercent, est notissimum, quam difficile sit, longumque requirat temporis intervallum infarctum cujusdam partis corporis humani optimis atque congruis pharmacis resolvere, sic

ut

ut interdum ad glandularum mesaraicarum infarctum discutiendum trimestre, quadrimestre anni, imo adhuc longius requiratur spatium, dein scirrhus, si vere talis est, utplurimum nullam admittit sanationem, sed inter morbos incurabiles habet locum, quapropter merito concludo, causam fuisse obviscatio ostiolorum ductuum lacteorum, quia mucus viscidus excernebatur, & quoniam ægra tam brevi tempore a morbo liberabatur. Causæ vero quæ hanc obstructionem causantur sunt variæ, primo omnia mucida, viscida, lac coagulatum & crassum, panis calidus, placenta non bene fermentata, pulmenta crassiora ex farina triticea, pinguedines, ut vervecinæ, facile in coagulum abeuntes, & ejusmodi generis plura, quæ omnia facultate pollent obviscandi atque obstruendi parva illa ostiola ductuum lacteorum, inprimis si illis, qui jam potui sunt adsveti, non potus dilutus atque sufficiens porrigatur, ut cibi assumti satis dilui possint, quo bonæ notæ chylus ex ipsis præparetur, qui commode vasa lactea intrare atque penetrare queat. Dein hocce malum quoque causatur imprudens adstringentium, inprimis martialium usus, quæ facultate pollent hæcce ostiola constringendi, ut accessus chyli successive præcludatur, sed etiam ipsas glandulas mesaraicas indurandi atque obstruendi, ut taceam reliqua mala, quæ ex abusu horum remediorum in reliquis corporis visceribus sua trahunt incunabula. Salium mediorum nimium usum quoque ad malum hocce procurandum suum conferre symbolum medici quidam observarunt, & quidem eam potissimum ob rationem, quoniam fibræ tenellulorum sunt tenues atque imbecilles, salia neutra vero uti tartarus vitriolatus, arcanum duplicatum, sal anglica-

C 2 num,

num, nitrum antimoniatum, ſal Sedlicenſe, ſal mirabile Glauberi, & quæ hujus generis ſunt plura, ſtimulant atque nonnunquam conſtringunt fibrillas, & hoc modo poſt longum atque in magna doſi adhibitum uſum horum ſalium oſtiola vaſorum lacteorum conſtringuntur. A nimia adhibitione terreorum abſorbentium, uti ſunt conchæ præparatæ, corallia, lap. ſ. oculi cancr. &c., quoque obſtrui poſſe foramina vaſorum lacteorum firmiſſime opinor, obſervarunt enim obſervatores, qui corpora illorum cultro anatomico disſecuere, quibus abſorbentia in nimia doſi tam a medicis quam ab aliis ſunt propinata, quod cruſtæ quædam, ſolideſcentis materiæ tum in Ventriculo tum etiam in annexis inteſtinis tenuibus oculis ſeſe ſubjecerint, quæ vix ab horum ſubſtantia divelli potuerunt, ſicque non ſolum in ventriculo ſeparationem liquoris gaſtrici prohibuerunt, verum & oſtiola vaſorum lacteorum clauſere, ut ſic chylo aditus ad ſanguinis maſſam fuerit præcluſus. Accedit & illud, quod quædam terrea abſorbentia imbuta ſint vi quadam leniter conſtringendi, ſi itaque perveniunt ad inteſtina in nimia quantitate oſtiola ductuum lacteorum etiam poſſunt conſtringere, hoc modo ſucceſſive illa obſtruere. Poſſet heic quidam mihi objicere: abſorbentia abſumunt acidum & hoc modo generatur ſal medium, quod pollet virtute incidente & in pauca doſi infantibus non nocet, atqui in ventriculo eſt acidum, ergo illud abſumunt; major & minor haud poſſunt negari, ergo concluſio etiam ſequeretur; aſt enim vero merito heic limito propoſitionem minorem, & dico, ſi acidum ſemper adeſt in ſufficiente quantitate, qualis requiritur ad illam proportionem terreorum, quæ datur, tunc ſemper generatur ex con-

jun-

junctione horum corporum ſal medium, ſed hoc non reperitur, quando abſorbentium nimia quantitas aſſumitur, ergo etiam non ſaturantur acido & ſal inde fit neutrum ſive digeſtivum. Dein, etiamſi generetur ſal medium, hoc noxam inferret, quoniam nimia copia adeſſet ex nimio uſu abſorbentium orta, hæc enim ſi recte ac parce adhibentur, numquam nocent. *Sylvius in praxi Lib. I. Cap. 16.* annotavit, atrophiam ortam fuiſſe a Dyſenteria diuturna & exulcerata, forte ob cicatrices in oſtiolis vaſorum lacteorum factas, & *Magnif. Hoffmannus in diſſert. de Atrophia* allegat caſum de matrona quadam nobili in Belgio, cui loco mercurii dulc. ab imprudenti famulo pharmacopœo mercurius ſublimatus corroſivus quum fuerat exhibitus, poſt maxima ventris tormina tandem exulcerationem oſculorum vaſorum lacteorum incurrit, & deinceps totius corporis atrophiam atque maciem extremam, atque ea aliquot menſes poſt miſere periit.

§. XI.

Tertiæ Atrophiæ ſpeciei cauſam inveſtigaturus primum moneo, meſenterium in ſe & ſua natura ad morbos ſubeundos eſſe idoneum, quia multis vaſis ſanguiferis, varias anaſtomoſes arcus & inſulas conſtituentibus & multis glandulis conſtat, quæ inter membranas locatæ, multaque pinguedine ſunt circumdatæ, quæ fibras vaſorum glandularumque reddit laxas, ut non tam vegetus ſit tonus in hiſce partibus & per conſequens humores, qui per ea fluunt, non expedite propellere poſſint, & ſic obſtructionibus anſa ſuppeditatur, quæ eo citius oriuntur, quo magis motus corporis negligitur, & per varia in diæta vitia tonus partium debilitatur. Vid. hac de re plura in *Magnif. Hoffmanni diſſ.*

de febribus mesentericis, in *Martino Martini Libr. de morbis abstrusis mesenterii*, *Sylvio Prax. de intestinorum doloribus*; *Fernelio Libr. II. C. VIII. Horstio Libr. II. observ. 8. 4. Mercato Tom. III. Lib. I. C. XVII.* Causarum, quibus glandulæ mesaraicæ obstructionem quandam pati possunt magna est farrago. Primum locum meretur nominata debilitas mesenterii, quæ major evadit, quando hæreditaria concurrit dispositio, observavi enim, quod imbecilles ac debiles parentes tales quoque habuerint liberos, & in qua parte pater vel mater debilitatem aut etiam actualem læsionem habuerit, in eam quoque liberi utplurimum incurrerint, ita ut experientia doceat, atrophiam quoque, uti Rhachitis sive morbus sic dictus Anglicus, familiis quibusdam esse proprium, cujus causam etiam pono in debilitate partium solidarum.

§. XII.

Infantes nuperrime nati sæpius afficiuntur Atrophia, ita ut corpora eorum omni fere carne privata adeo flaccida sæpe cernantur, ut ossa vix musculis tegantur, & vulgus in eo versetur errore, tales infantes primis diebus post partum ab incolis subterraneis permutatione facta ad se, uti dicunt delatos, suos e contra, ante sacri baptismatis adspersionem clam sublatos esse, unde tales quoque Wechsel-Bälge vocant. Hujus causam obstructionem pororum cutaneorum esse putat *Cl. Dn. D. Chuden in scripto, cui titulus: Methodus nova præservandi & curandi Atrophiam seu Maciem Infantum* dum scilicet transpiratio non posset fieri in utero materno multæ impuritates in sanguinis massa colligerentur, quæ nutrimentum bonum acrimonia sua conspurcarent, hocque modo impediretur, quo minus corpus

pus tenelluli incrementum capere possit. Licet non negare audeam, quod a transspiratione prohibita multi morbi infantiles sua trahant incunabula, multique viscidi atque acres colligantur humores, qui etiam interdum obstructionem mesenterii causari possunt, in primis quando vitium in diæta commissum accedit; attamen non possum cum hocce *Viro doctissimo* obstructionem pororum cutaneorum pro causa immediata sive proxima Atrophiæ, uti ille venditat, habere, sed saltim pro causa remota, quæ occasionem suppeditat, ut obstructio in mesenterio fieri possit, & si hæc adest tum primo oritur Atrophia. Si enim verum esset assertum *Dn. D. Chuden* sequeretur, ut omnes infantes, quotquot hanc aspicerent lucem, deberent, nisi sæpius essent loti, accipere Atrophiam, quod vero contra omnem quotidianam experientiam, scribit enim *Vir clarissimus in scripto cit. §. XII.* quod omnes infantes, quotquot nascerentur, habeant obstructos cutis poros tali materia, quæ vocatur crinones obsessos.

§. XIII.

Haud possum supersedere hac occasione illius opinionis facere mentionem, quam non solum vulgus, sed etiam multi celebres medici fovent de viscosis illis recrementis, quæ in §. *præced.* nominavi, dum putant, illa esse vermes vitam possidentes, qui causa essent Atrophiæ, quia bonum nutrimentum, quod tenelluli ex lacte ac cibis accipiunt, sufferrent. Inter fautores hujus sententiæ maxime eminet *Celeb. Ettmüllerus*, qui per microscopium eos vidisse gloriatur, eorumque figuram in *Operibus suis* tradidit, ubi illos nominat vermiculos seu animalcula viva, coloris subcinericii, cornibus seu potius antennis binis

lon-

longe prominentibus instructos, oculis rotundis, crassiusculis cum cauda oblonga, in fine villosa, uno nomine aspectu horrida. Heic primo quaeritur, an ipse non haecce recrementa jam pro vermibus habuerit, priusquam per microscopium illa contemplatus fuerit, ut dein sibi talem figuram repraesentaverit, quippe mihi plures sunt noti, qui per microscopium omnes tales figuras videre possunt, quas sibi antea sunt imaginati, postea licet verum esset, quod *Ettmullerus* talia animalcula viva in quodam subjecto viderit, haud tamen sequitur, recrementa illa tam in infantibus quam pueris repertibilia in omnibus esse vivos vermes, multi enim medici vermes vivos non potuerunt videre, licet in multis subjectis illa recrementa tam nudis oculis quam per microscopium contemplati sint, imo ego ipse vitam ac motum illos habere haud vidi. Quare potius cum aliis medicis statuo, in infantibus neonatis nec non aetate provectioribus, in quorum poris tale quid reperitur, quod vocant crinones, utplurimum esse excrementum quoddam viscosum, quod gestationis tempore collectum, & in balneo post partum haud recte est abstersum, quodque dein, quando infantes crescunt, & per transpirationem non noxia expelluntur recrementa suum capit augmentum. Interim penitus inficias ire nolo, nullos plane dari casus, ubi non vera adessent animalcula, cum medici quidam ea observaverint, verum enim vero credo in paucissimis subjectis saltim illa esse praesentia, & quidem in illis, in quibus humores nimis sunt depravati, in spurcitate externa vivunt, & materia illa viscida & excrementitia in poris cutaneis haerens in putredinem abit, ut sic ex ea generentur vermes.

§. XIV.

§. XIV.

Alia cauſa Atrophiæ hujus eſt nimia voracitas, cui teneri ſunt dediti, quæque a parentibus per hæreditatem ipſis ſæpe eſt donata, hæcque inprimis nocet, quando cibi admodum ſunt mucidi ac viſcidi, ut ſunt panis recens vel haud bene coctus, pulmenta farinacea, caſeus durus, carnes bubulæ annoſæ, valde & denſe fibroſæ, exſuccæ & macræ, piſces marini, carnes fumo induratæ &c. quæ non bene in ventriculo tenellulorum concoqui poſſunt, ut bonus eliciatur chylus, quique ſeparatur eſt craſſus & minus idoneus perveniendi per glandulas meſenterii ad M. S. ſed ſucceſſive in iis portio ſtagnat, & cum tempore in totum obſtruuntur. Hoc eo citius fit, quando potus non eſt purus ac dilutus, ſed multis particulis terreis minus ſolubilibus refertus, uti ſunt quædam aquæ & ſi cereviſiæ novellæ, craſſæ, feculentæ & corruptæ, vina acida, rancida & immatura aſſumuntur. Motum ſi pueri vel puellæ non habent, ſed ſemper in uno loco ſedere debent, quoque ſuum confert ſymbolum, quippe tunc digeſtio non rite peragitur & humores craſſi haud fiunt fluxiles. Cibi acidi adhuc plus nocent quam mucidi, a quibus in *Luſitania* uti *Cl. Londinenſium Medicus, Fridericus Slare in A. E. L. anno 1716. Martii p. 142.* refert, frequentiſſime oritur atrophia. Dantur quoque obſervationes, ubi infantes vel pueri atrophia ſunt affecti, quando aliquoties noctu, dum fuere calefacti & ſudore perfuſi, frigidus potus ipſis eſt datus, qui chylum, ſi adhuc quidam in ventriculo vel inteſtinis hæret, coagulat, & præterea etiam vaſa lactea & glandulas meſenterii conſtringit. Sic exſtat in *A. E. L. an. 1701. Novembr. p. 522.* quod multi pue-

D ri

ri cum prætumido abdomine & contabeſcentia corporis ad curandum ſint oblati, ubi nulla alià cauſa inveniri potuit, quam quod noctu potum frigidum aſſumere fuerint adſueti. Febres intermittentes uti ſunt quotidiana, tertiana, quartana, ſi invadunt infantes, & a medicis imprudentibus cum cortice chinæ, croco martis adſtringente, alumine vel aliis adſtringentibus ſupprimuntur, priusquam cauſa morbifica eſt remota, tunc preſſo pede ſequitur atrophia, quia non modo cauſa morbifica febris in corpore relinquitur, quæ variis noxis anſam præbet, verum etiam oſtiola vaſorum lacteorum, ipſa chylifera vaſa, nec non glandulæ, per quas hæc tranſeunt, nimium conſtringuntur atque obſtruuntur, hocque modo chylo aditus per ductum thoracicum ad M. S. præcluditur atque impeditur. Hoc etiam fieri ſæpius in praxi conſtitutis licet obſervare ab adſtringentibus, in diarrhoeis tam a vulgo quam medicis ſtatim in principio adhibitis. Opiata non recte uſurpata multum quoque conferunt ad procreandam atrophiam, quippe tonum omnium partium nimis relaxant, & per conſequens vaſorum lacteorum & glandularum meſaraicarum, quarum tonus ſi eſt dejectus chylus adfluens non rite propellitur, ſed in illis ſtagnat. Achores, tinea capitis, cruſta lactea, quando per frigus vel mala medicamenta retropelluntur, & materia illa acris fertur ad meſenterium, glandulas ibi ſitas conſtringit, ita referunt *Act. Medic. Berol. Vol. IV. an. 1718. p. 54.* exemplum, ubi puella V. annorum ex achoribus & ſcabie retropulſis, Atrophia cum febre abdominisque duritie eſt afflicta.

§. XV.

Magnus numerus infantum in noſtris regionibus quo-

quoque morbo hoc admodum pernicioſo infeſtatur ab uſu potuum nimis ſpirituoſorum, inprimis ſpiritus vini vel frumenti, qui a multis parentibus, & heic Halæ præſertim a ſalis coctoribus qui vocantur *Hallorum* tenellulis in cunis interdum adhuc jacentibus ad roborandum corpus datur, quantum vero exinde oriatur damnum, firmisſimis argumentis hiſce hominibus haud eſt perſuadendum. Interim credunt, ſi infantes omni carne privantur, morbum eſſe ex faſcino, tamque abſurda loquuntur, ut illi, qui melius hocce intelligunt, aures obſtruere interdum neceſſe habeant. Hac de re inter alios ſcribit *Celeb. Coſchwitzius, Fautor ac Præceptor meus honoratiſſimus in ſua Pathologia: Potus ſpirituoſi, qualis eſt Spiritus Vini, abuſive uſurpati, chylum non modo turbant, & ad ſpiſſitudinem diſponunt, ſed glandulas ventriculi & inteſtini duodeni conſtringendo, Menſtrui ſalivalis acceſſoriam eructationem, pro meliori chylificatione requiſitam, impediunt atque ſupprimunt. Cujus rei ſæpiſſime in praxi quotidiana plurima occurrunt teſtimonia de infantibus atrophicis, qui tales, nimis credulæ ſuperſtitionis argumento, per incantationem aut faſcinum creduntur ac ſupponuntur; cum tamen, facta debita cauſarum exploratione, dilucide pateat, ipſos parentes incantatores fuiſſe, & ſub perverſa ac intempeſtiva actum concoctionis promovendi cura, infantes tenellos ad hoc malum diſpoſuiſſe.* Concentrata ſpirituoſa vero, uti eſt ſpiritus vini, vario modo in corpus humanum agunt, primo enim coagulant chylum ac reliquos humores, quando enim adjicimus ſpirit. vini vel frumenti rectificatum lacti, caſeoſa materia decedit ad fundum, cum itaque chylus fere nil aliud ſit, quam lac, hunc quoque coagulare poteſt. Idem

fit cum ſanguine, ex vena recenter emiſſo, ſi ipſi admiſcetur ſpirit. vini ſtatim ſeroſa pars ſecedit a parte craſſa, quod alias primum fit poſt ſemihoræ ſpatium, ſi ſanguis libero aëri exponitur, quare in corpore noſtro ſimili modo poteſt coagulare ſanguinem, ut inde varii infarctus ac ſcirrhi ſua trahant incunabula. Cur autem ſpirit. vin. humores corporis noſtri coagulet varii medici ac chymici variam allegant cauſam, mihi vero eſt probabiliſſima dependere illud ab acido, quod eſt in ſpirit. vini, innixus experimento, quod allegat *Ill. Stahlius in Zymotechnia ſua p. 122* ubi per injectionem ſalis cujusdam alcali in ſpirit. vini ex inde produxit verum ſal medium ſive digeſtivum. Salia media vero ex nullis aliis principiis eſſe conflata, quam ex ſale alcali & acido quodam, illis eſt notum, qui principia chymiæ primis ſaltim labris guſtarunt. Deinde etiam ſpirit. vini conſtringit partes ſolidas & hoc modo ſalivæ ſe & excretionem cohibet, qui humor ad digerenda alimenta admodum utilis & neceſſarius eſt, conſtringit etiam glandulas in ventriculo ſitas, liquorem gaſtricum ſecernentes, ſimile officium cum ſaliva habentem, conſtringit quoque vaſa lactea & glandulas meſenterii, & ſic chyli aditum ad M. S. prohibet. Spiritum vini vero fibras conſtringere poſſe variis experimentis illuſtrari poteſt. Quando enim aſſervare cupius partem quandam mollem corporis humani, imponimus illam ſpiritui vini, & ſic per XXX. & plures annos a putredine præſervari poteſt, nullam aliam ob rationem, quam quod pori carnis conſtringantur & hoc modo aeris ingreſſus quodammodo præcaveatur. In vulneribus ac hæmorrhagiis externis quoque ſe ſtypticum probat, quando ſcilicet ca-

lidus

ſidus applicatur, ſanguinis fluxus ſtatim ſiſtitur, quia tubuli ſanguiferi conſtringuntur, & ſanguis, qui in ipſis reperitur, coagulatur. Hæcce phoenomena itidem dependent ab acido, quod continet ſpiritus vini. Similem effectum conſtrictorium in glandulas meſenterii præſtitiſſe & hocce modo Atrophiam produxiſſe aquas cum vino deſtillatas obſervavit *Ioan. Iacob. Wepfferus in obſerv. medico-practicis, de affectibus capitis in & externis obſerv. CXVIII.*

§. XVI.

Prognoſin in morbis dare eſt difficillimum, quoniam variæ cauſæ externæ poſſunt bonum exitum, quem medicus prædixit, alterare atque prohibere, quando vero malum exitum nuntiavit, per naturæ vires vel aliis ex rationibus cauſa morbifica interdum vincitur. Interea aliquando medicus firmam poteſt dare prognoſin, ſi recte morbi genium atque cauſas perſcrutatus eſt, talibusque, ſi ſpes ſalutis adeſt, inſtructus eſt remediis, quæ cauſam morbi removere valent, eaque debito modo adhibere ipſum non latet, & ægrotis ſerio inculcat illas res, a quibus tamquam noxiis abſtinere debent, hique medico faciles præbent aures & obſecundant, & Deus O. M. ſua benedictione adeſt.

§. XVII.

Lumbrici ſi in inteſtinis tenuibus hærent facilius æque poſſunt necari, ac ſi ſedem ſuam habent in craſſis, & licet remedia anthelminthica, quando ad craſſa perveniunt, inteſtina cum fæcibus alvinis ſint mixta, & maximam efficatiam amiſerint, tamen per clyſterem infra commendatum quoque poſſunt vita privari. Heic dicere aliquis

 poſſet,

posset, lumbrici in intestinis crassis hærentes non possunt absumere chylum & hoc modo producere atrophiam, quia nullus adest, sed respondeo, chylum utique in intestino colo adesse, & separari, ac in vasa lactea ibidem sita vehi, quia hæc nudis oculis in canibus possunt videri, & quod inprimis assertum meum probat, sunt observationes illæ, ubi in hectica aliisque morbis, in quibus ægroti neque ingerere neque digerere potuerunt, clysteres nutrientes ex lacte ac saccharo sunt adhibiti, post quorum usum ægri sunt recreati & quodammodo nutriti, si itaque nulla vasa lactea in intestinis crassis essent, clysteres nutrimentum corpori præbere haud potuissent, quia ad intestina tenuia ob magnam valvulam Bauhini pervenire haud possunt. Vid. *Magnif. Hoffmannus in Medicinæ rational. systemat. Tom. I. part. II. Cap. VI. §. XIII. & XIV. p. m. 195.* Accedit & illud, quod raro quædam lumbricorum copia in intestinis crassis hæreat, ubi simul in tenuibus non quidam essent præsentes, quare hi, devorando chylum id adimplent, quod illi præstare haud valent, ut ex multa consumtione chylosi succi tandem oriatur atrophia. Ascarides difficilius quoque lumbricis in intestinis tenuibus stabulantibus per remedia oretenus oblata excernuntur. Vermes qui vocantur lati, quia communiter universum intestinorum systema occupant, ac in admodum magna copia adsunt, expulsioni pertinacissime solent resistere. Insuper adhuc indicandum est, vermes in intestinorum canale hærentes, cujuscunque generis sint, non una vice posse necari, sed successive, ita ut aliquot dies imo interdum hebdomades ad illos expurgandos requirantur. Quando vero in totum sunt expulsi & præterea nulla obstructio vasorum lacteorum vel

glan-

glandularum mesaraicarum est præsens, æger postea, nisi atrophia nimis sit inveterata, facile post adhibita alimenta nutrientia cum pristina valetudine potest redire in gratiam.

§. XVIII.

Secundæ Atrophiæ speciei, quæ ab obstructione vasorum lacteorum dependet, prognosin quod attinet, illa est curatu facillima, quando scilicet causa ipsius est tenax ac viscidus quidam mucus, qui ostiola vasorum lacteorum obstruit. Hic facili negotio per remedia incidentia, resolventia, & diluentia successive resolvi & postea lenibus laxantibus ex intestinorum canale educi potest. Quando vero oritur ab imprudenti adstringentium, vel etiam nimio usu salium, vi constringente præditorum, multo longius utplurimum requiritur tempus ad curandam Atrophiam, quippe fibris constrictis non tam facili negotio per humectantia ac relaxantia remedia elater ac tonus, quem antea habuere, potest restitui, sed continuatus illorum medicaminum requiritur usus. Origo nostri morbi si adscribenda est abusui remediorum absorbentium, & malum jam diu duravit, ut materia soliditatem quasi acquisiverit, in arte nostra non est positum, ut statim causam hancce removeamus, sed si spes salutis adhuc adest, diu cum medicaminibus est continuandum, multi vero vitalia linquunt lumina. De ea Atrophia, quæ oritur post dysenteriam ab erosis ostiolis vasorum lacteorum prognosin format *Celeb. quondam Lipsiensium Medicus, Langius, in suis Oper. Part. II. Disp. XXI. p. 279.* dum dicit: *Quodsi atrophia a consolidatis vasorum lacteorum orificiis perque citatricem clausis oritur, curam certe nullam ad-*

admittit, sed tanquam lethalis Deo atque Fato est commendanda.

§. XIX.

Atrophia, quæ oritur a glandularum mesaraicarum obstructione curatu est difficillima, quippe humor stagnans partemque obstruens non facili negotio potest resolvi ac discuti, sed admodum longum utplurimum requiritur tempus, & quando diu remedia sunt continuanda, infantes vel etiam pueri medicamenta tamquam res ipsis admodum ingratas respuunt, sicque medicus finem suum assequi haud valet. Malum quando est inveteratum, non solum mesenterium, sed sæpius etiam aliæ partes internæ uti Hepar, Lien, Pancreas, Renes atque Pulmones sunt infarctæ ac scirrhosæ, uti sectiones atrophicorum ostendunt. Vid. *A. N. C. an. 4. obs. 77. & Act. Medic. Berol. Decad. I. Vol. VII. p. 77. & 78. nec non Decad. II. Vol. II. p. 83.* & tunc raro aut nunquam curatur. Febris lenta quando jam præsens est, imposssibile fere est ea adhibere remedia, quæ infarctum resolvere possunt, quippe hæc febrim exasperant & hoc modo multa mala inducuntur. Bonum signum est, & curationem & salutem promittere licet, si coctio perfecta & bona sese sistat, si appetitus redeat, tumor abdominis decrescat, vires recolligantur & si non nimis diu duraverit. Obstructio mesenterii quando oritur a perverso adstringentium & spiritus vini usu, nec non a scabie retropulsa, curatio est difficilior, quam si ab alimentis mucidis ac tenacibus est orta, ea ex ratione quam in §. *præced.* adduxi, & quia recrementa scabiosa non facile iterum possunt expelli. Atrophia quando originem habet a febribus intermittentibus

sup-

ſuppreſſis, & hi per convenientia remedia poſſunt revocari, ſpes ſalutis adeſt, quando vero non in artis eſt poteſtate valde difficilis eſt curationis. Dolor quando adhuc adeſt in ſcirrho bene ſperandum eſſe *Practici* affirmant, quia teſtaretur materiam infarctam adhuc paulo mobilem eſſe, & facilius reſolutioni obſecundaturam. Si nimia diarrhoea adeſt, & materia purulenta admodum fœtida cum ſanguine mixta per alvum excernitur, corpus inſuper valde eſt emaciatum, medicus prudenter ſeſe gerit, quando curam in ſe non ſuſcipit, fere omnes enim e vita diſcedunt, eam potiſſimum ob rationem, quia diarrhoea conſumit reliquas vires, quæ adhuc adſunt, & fœtida illa materia cum ſanguine mixta indicat corruptionem in abdomine jam eſſe præſentem, quæ per nulla pharmaca curari poteſt. Quando infarctus vel ſcirrhus in exulcerationem abit, quod utplurimum fit, quando imprudenter humectantia ac relaxantia externe adhibentur, ſupervenit febris hectica, quam indicat urina flammea & rubicunda, interdum cum ſedimento rubro, nec non æſtus ac phlogoſes poſt cibum, utplurimum tunc infantes ſecundum plurimum medicorum aſſertum ſuccumbunt, & ego non recordor, unquam quendam in infantili ac puerili ætate conſtitutum evaſiſſe, ubi vera febris hectica adfuit, licet mihi adhuc in recenti ſit memoria, feminam quandam XL. circiter annorum, quæ ante ſemeſtre meo utebatur conſilio, miſere laboraſſe vera febre hectica, omnia enim aderant ſymptomata, febri hecticæ propria, & quidem, ut ego juſte conjecturare poteram, ex læſione quadam Lienis, quæ tamen Deo benedicente poſt aliquot hebdomades per decocta, quibus ingrediuntur radices ac

E her-

herbæ, quæ moderate abstergunt atque discutiunt, est restituta, febris enim silet, vires antea prostratæ sunt restauratæ, appetitus rediit, & patiens sua negotia domestica iterum potest peragere.

§. XX.

Dum ad Therapevticam affectus præsentis pertractationem me accingo, in limine ipsius statim monere utile esse duxi, curationem Atrophiæ non uno eodemque modo posse fieri, sed secundum causas, ætatem, corporum constitutionem, aliasque circumstantias variare, morbos enim curare nihil aliud est, quam ipsorum causas removere. Itaque primo tradam, quomodo vermes, qui Atrophiam possunt causari, sint eliminandi. Ad hoc opus perficiendum duæ indicationes requiruntur: I) Vermium enecatio II) ipsorum eliminatio. Sine enecatione enim non potest commode fieri eliminatio, quia dato quodam purgante vermes præsertim majores osculis suis firmiter adhærent intestinis, eaque valde lancinant & arrodunt, nullusque vermis expellitur. Quando itaque lumbrici in intestinis tenuibus vel lati in intestinorum canale hærent, ad hosce necandos commendo *Essentiam ex parte una Essentiæ stomachicæ B. Richteri*, quam descripsit in seinem Unterricht von der Gesundheit und deren Erhaltung dem andern Theil im XI. Cap. p. m. 849. *& una parte Essentiæ Tanaceti*, de qua ter per diem sumi potest. Ad eliminandos autem vermes, ne in putredinem abeant & dira mala provocent, in usum est trahendus *pulvis purgans sequens:* Recip. *CC. su. ign. gr. VI. Res. Jalap. ppt. gr. III. Mercurii dulcis rite ppt.* gr. II. *ol. d. anis. gt. I.* M. f. Pulv. Essentia per II. vel III dies potest adhiberi, dein die IV mane

pul-

pulvis purgans, hocque fieri debet ter vel quater ſervato præſcripto ordine. Hæccc remedia non debent propinari Luna accreſcente, ſed decreſcente, quia multi medici practici obſervarunt, hoc tempore melius ſuccedere eliminationem vermium quam illo, ubi bonis datis anthelminthicis nullus utplurimum evacuatur vermis, & licet quidam id negarint, non obſervationibus ſed ſuis opinionibus innixi, quia non comprehendere poſſunt, quomodo luna ad hocce opus aliquid coutribuere poſſit; aſt quanquam non ſemper rem quandam a priori demonſttare ratio noſtra valeat, tamen eam prorſus negare, ſi a poſteriori veritas oſtendi poteſt, mihi abſonum videtur. Quibus placet fortia anthelminthica in uſum trahere, illi ab hiſce abſtineant, quando vermes pariunt nimios dolores, ſed potius delinientia atque antiſpasmodica adhibeant, placatis vero vermibus, illa interdum uſu venire poſſunt, proveniunt alias multæ exinde noxæ, uti obſervavit *Magnif. Hoffmannus*, cujus vide ſis *Medic. rational. ſyſtemat. Tom. II. Part. II. Cap. XI. & VI. p. 323.* Uno menſe ſi non omnes vermes eliminari poſſunt, altero menſe illorum uſus eſt repetendus. Doſis horum remediorum quoniam differt ratione ætatis, temperamentorum, corporum conſtitutionis accurate determinari a me heic non poteſt, ſed quilibet, qui per varios caſus medicos judicium practicum acquiſitus eſt, pro circumſtantiarum ratione facile doſin, quando ægrotum talem in curam accipit, rite ordinare valebit. Eſſentiam hancce ob ſuam amaritiem vermes egregie necare experientia confirmatum habeo & pulvis laxans quoque absque incommodo eos evacuat, ac Mercur. dulcis, qui eum ingreditur non ſolum eos eliminat,

sed etiam ipsos, quando adhuc vita fruuntur, necat, de cujus singulari virtute vid. *Celeb. Boyle tract. de Specificis* & *Magnif. Hoffmannus loc. jam cit.* dicit, mercurium dulc. cum purgante datum omnium aliorum anthelminthicorum vires exsuperare, nec non in *Act. Med. Berol. Decad. Vol. II. an. 1717. p. 61.* exstat casus, ubi cum mercur. dulci ex puella, V annorum ingens ascaridum copia per intervalla est evacuata. Loco commendatæ Essentiæ etiam præsertim in pauperibus *Semen Santonici* seu *Cinæ*, melli ac rob Sambuci involutum usurpari potest, post cujus usum quantitatem lumbricorum insignem excretam fuisse observavi, nec obstat, quod quidam medici de hoc semine affirment, illud nempe ob suam acrimoniam ac amaritiem noxam inferre, ego enim a teneris subjectis absque ullo incommodo usurpatum fuisse scio. Interim nimium illius usum haud approbo, præsertim absentibus vermibus, quippe tunc utique nocere potest, de quo videantur *Zwingeri Observationes.* Quidam illud dare solent in decocto ex lacte parato, sed quoniam nimis amarum fit, ut pueri assumere illud recusent, modum huncce usurpandi dissuadeo, quia quando melli ac rob sambuci est immersum, præsertim si nesciant, quid in illis lateat, numquam comedere detrectant.

§. XXI.

Debiles quando sunt ægroti & hanc essentiam & pulverem non ferre possunt, in horum locum substituere licet *pil. ad modum Beccheri præparatas*, quæ non solum vermes necant, sed etiam ex intestinorum canale eliminant. Infantibus lactantibus hæ etiam dari possunt. Si post usum anthelminthicorum internum vermes non ex-

cer-

cernuntur, *clysteres* ex lacte & saccharo paratos ad intestinorum canalis finem illos invitasse & postea excretos fuisse observarunt *Magnif. Hoffmannus in Collegio Practico* & *Langius l. c.* Quando lumbrici in intestinis crassis hærent, cujus rei justa suspicio adest, quando remedia interna nullos lumbricos ejecerunt, & tamen certum est, atrophiam ex vermibus adesse, nec non si ascarides in intestino recto suam habent sedem, remedia per os superius data, utplurimum sunt inertia, ob rationem in §. XV. allegatam, sed *clysteres anthelminthici* egregiam sane præstant opem. Potest huic fini satisfacere sequens: Recip. *Rad. Graminis Herb. Tanaceti ana Mj. Summit. Absynthii Mß. Allii Drachm. II.* Coque in lacte ad remanentiam Unciar. VIII. Colatur. adde *Fellis Tauri Scrup. I. Oleum Absynthii cocti Drach. II. Sal. comm. Drach. I.* M. f. l. a. Clyster. hic aliquoties applicari potest. Abstinendum vero est ab hocce, quando vermes saltim adsunt in intestinis tenuibus, quoniam isti tunc sentientes amaritiem clysteris sese conferunt ad ventriculum & ibi varia mala provocant. Hisce remediis quoque jungi potest inunctio abdominis cum *oleo absynth. & Zedoar* non solum quando lumbrici in intestinis crassis ac tenuibus, sed etiam quando lati cucurbitini sunt præsentes, quibus effectus internorum remediorum promovetur. Sine internis remediis *bilis bovina* externe adhibita interdum etiam vermes necat. Evacuatis tandem omnibus vermibus ad reseranda vasa lactea, quæ non exacte patula esse solent, quia hucusque chylus ea non debite permeavit, nec non ad roborandum ventriculum, intestina reliquasque partes commendo sequentem *Tincturam*: Recip. *Tinct. Vi-*

triol. Mart. aperitiv. Ludovici Drach. II. Tartari Drach. I. M. d. De hac pro ætatis & ſubjectorum conditione dari poteſt. Tandem ad nutriendum corpus adhibeantur illa alimenta, quæ chylum laudabilem producunt, uti ſunt juſcula confortantia die Krafft-Brühen, gelatinæ, ova ſorbilia, animalium juniorum carnes ſucculentæ &c. Infantes adhuc ſugentes, poſteaquam tonus partibus eſt reſtitutus lac tamquam bonum nutrimentum habent, modo craſis ipſius, quando peccat, per congrua remedia nutricibus exhibita corrigatur & quod bene notandum, mammæ non tam ſæpius dentur, uti perverſus eſt mos, quando præſertim nutrices multum lactis poſſident & infantes ſunt debiles. Ablactatis lac quoque egregium præbet nutrimentum, inprimis caprillum atque aſininum, quæ multas particulas oleaginoſas continent & lac, quia jam eſt uti chylus, non tam robuſtum requirit ventriculum, uti cibi duriores, aſt hæcce ſedulo obſervetur cautela, ut, quando pueri multum acidum in ſtomacho fovent, ante uſum lactis aliquot guttulæ *olei tartari per deliquium* ordinentur, quo acidum præcipitatur & in ſal digeſtivum convertitur, quod lactis coagulationem impedit, dein etiam una vice non nimis larga quantitas eſt aſſumenda, ne Ventriculo plus juſto imponatur, quam ferre poteſt. Præterea adhuc moneo, quod omnes res quæ ad geneſin vermium aliquid conferunt ſedulo ſint vitandæ, ne malum iterum recrudeſcat.

§. XXII.

Ad ſecundæ ſpeciei Atrophiæ curationem me jam confero. Quando cauſa eſt mucus quidam viſcidus, oſtiola vaſorum lacteorum obſtruens, ad illum incidendum

ac

ac reſolvendum ſequentem commendo pulverem: Rec. *Salis digeſtivi Sylvii Scrup. II. Abſynthii Scrup. I.* M. f. pulvis. Qui vero a pulveribus abhorrent nec non infantibus dari poteſt *Liquor terræ foliatæ tartari* eo modo præparatus, quo eum deſcripſit *B. Dn. D. Stabel in ſua Chymia Dogmatico-Experimentali Tom. II. Cap. XXI. p. 279*, qui leni modo quoque egregiam præſtat opem. Hiſce pulveribus vel liquori interponi etiam debent ea, quæ materiam hancce evacuant, cui uſui inſervire poſſunt *pil. ad mentem Beccheri præparatæ*, vel *pulvis purgans* in §. XX deſcriptus in infantibus vero ſugentibus *Syrupus de Cichorio cum Rhabarbaro & Oxymel ſquilliticum.* Jungenda inſuper hiſce medicaminibus ſunt diluentia, inter quæ principem locum adſcribo aquæ ſimplici, quæ levis eſt & non multis terreis ac impuris particulis referta, qualis eſt aqua pluvialis & quæ huic ſimilis per deſtillationem a partibus craſſis liberata. Verum enim vero aqua pluvialis non ſub tectis eſt colligenda, quæ multas poſſidet impuritates ſed ſub libero & aperto cœlo & poſtea conſervanda in figulinis vel vitreis vaſis ſedimento prius depoſito maxime in locis frigidioribus. Aquæ huic calefactæ pro lubitu etiam injici poſſunt herbæ, quæ reſolvunt ac roborant, uti ſunt herba Thee, Veronicæ, Hederæ terreſtris &c. Quando malum ortum eſt a nimio ſalium mediorum & imprudenti adſtringentium uſu, tunc ea ſunt in uſum trahenda, quæ demulcent ac fibras conſtrictas relaxant, quæ inter commendo *oleum amygdalarum dulcium* in debita doſi ac ordine uſurpandum. Cavendum vero eſt, ne juſto diutius uſurpetur, alias noxam inferre poteſt. Poſtea reſerandi gratia adhibeatur *Liquor terræ fol. tartari.* Si vero

ro malum oritur a nimio uſu terreorum abſorbentium; *Infuſa diluentia*, quæ in præcedentibus nominavi, ut & laxantia uti *pulvis purgans* commendatus vel *Pil. Beccherianæ* optimam ferunt opem. Exſtirpata ſic cauſa morbifica, obſerventur ea, de quibus in §. præced. dixi. Cautelam quandam in curatione adhibendam adhuc adjicere utile ac neceſſarium eſſe duco. Obſtructis oſtiolis vaſorum lacteorum ſæpe oriri ſolet diarrhœa, ubi multæ partes chyloſæ excernuntur, quæ per vaſa lactea pervenire haud poſſunt, quam ſiſtere quidam conantur adſtringentibus, aſt malum ſemper pejus reddunt, quare ego potius unicuique conſulo, ut cauſam morbi removeat, quia tunc hocce ſymptoma ſine remediis adhibitis cedit.

§. XXIII.

Antequam ad therapevticam tertiæ Atrophiæ ſpeciei me accingam, de præſervatione ipſius pauca monebo. Obſervavit ſedulo *Cl. Dn. D. Chuden l. c.* illos infantes, qui ſæpius poſt partum lavantur, non tam facile non modo in hunc, verum etiam in alios cutaneos morbos incurrere, quam alii, in quibus hoc eſt intermiſſum. Quod quum rationi & experientiæ reſpondeat, auctor ſuaſorque ſum, ut *balnea* iteratis vicibus primo menſe poſt partum adhibeantur. Parari hæcce poſſunt ex aqua ſimplici & herbis emollientibus, roborantibus atque nervinis, uti ſunt *Herba Althæa, fl. chamomillæ utriusque herb. & ſum. millefolii, malvæ, majoranæ, origani, ſerpilli, meliſſæ, rosmarini & ſalviæ.* Modum adhibendi & cautelas circa illum obſervandas quia ſatis bene tradunt *Cl. Chuden l. c. & alii* huc apponere nolo. Inſuper cauſæ reliquæ, quæ ad atrophiam gignendam aliquid conferunt, ſedulo uti in duabus aliis Atrophiæ

trophiæ ſpeciebus ſunt vitandæ, quia morbi melius præſervari quam curari poſſunt.

§. XXIV.

Quando vero Atrophia jam eſt præſens & originem ſuam habet a nimia voracitate alia via eſt ineunda, interna nempe remedia in uſum quoque ſunt trahenda. Corpus itaque primum ad curationem eſt præparandum, quod fit, dum ventriculum & inteſtina ab impuritatibus, quibus ſunt referta, liberamus. Hocce nobis oſtendit ipſa natura, dum vomitum interdum concitat, & impuritates ex ventriculo duodeno ejicit, quare naturæ miniſter diligenter, quando certus eſt, farraginem impurorum humorum in ventriculo hærere, id imitari & ut cruditates removeat, omnem debet navare operam. Ad quem ſcopum obtinendum commendo *titillationes in faucibus infantum cum digito*, vel *potum aquæ calidæ*, cui injectum eſt pauculum *ſalis comm.* & *olei oliv.*, poſt cujus uſum ac repetitionem ſi non ſequatur emeſis (ſequitur vero plerumque) ad lenia vomitoria eſt confugiendum, ubi *Tart. emet. Mynſichtii* in aqua fœnicul. vel menth. ſolutus, aut pulvis rad. hypecacoannæ, quando prudenter adhibentur, egregie proficiunt. Reliqui pravi humores, qui in inteſtinis hærent, per *pil. ad modum Beccheri præparatas*, vel per *pulv. purgantem* in §. XX. commendatum, vel etiam per *pulv. ſequentem*, ubi variat doſis ſecundum ætatem aliasque circumſtantias, eliminari poſſunt; compoſitio ipſius eſt ſequens: Rec. *Reſin. Jalapp. gr. III.* terantur cum *Amygdal. excorticat. Sacchari canariens. ana gr. VIII.* Hic pulvis, quia teneri remedia plerumque recuſant, in teſtam poteſt injici, cui ſuperaffunditur decoctum fabar. Coffeé, hocce modo la-

xans remedium occultatur, & pueri sine nausea illud adsumunt. Infantibus sugentibus, ut & illis, qui admodum teneræ sunt constitutionis, loco hujus pulveris *duo syrupi superius laudati*, vel etiam *pil. Becherianæ* in usum trahi possunt. Hocce modo quando semel vel bis evacuatæ sunt primæ viæ laxantibus hisce medicamentis sunt interponenda illa, quæ obstructas glandulas mesenterii reserant atque aperiunt, cui fini satisfacit *Liquor terræ fol. tartari* rite præparatus, qui in reserandis obstructis visceribus egregie se commendat, & licet aliquandiu, quod in Atrophia fieri debet adhibeatur, tamen nullum tale exinde provenit incommodum, quale a nimis longo salium mediorum usu timere debemus. Sic mihi noti sunt duo pueri atrophici, qui a medico magni nominis erant relicti, quia nulla salutis amplius apparebat spes & mors quotidie exspectabatur, quibus *B. Stabel* solum huncce liquorem per aliquot tempus dedit & ambo felicissime penitus sunt restituti, optimaque fruuntur sanitate. In robustioribus subjectis loco hujus liquoris quoque *Mixtura* ex *Tinct. antimon. acri Stahlii vel tartarisat.* atque *Essent. Succini sine alcali præparata* in anatica portione mixtis usu venire potest, a qua quoque egregiam resolventem virtutem observavi. A perverso Spirit. vini & adstringentium usu quando malum oritur, eadem methodo cura instituitur, modo jungantur remedia antispasmodica. Insuper non omittantur *infusa theiformia* in §. XXII. commendata, quæ non satis laudari possunt, quippe non solum diluunt ac resolvunt materiam in glandulis mesenterii stagnantem, verum etiam transpirationem ac diuresin, quæ necessariæ se- & excretiones in hocce morbo utplurimum sunt impeditæ, optime promovent

movent. *Balnea præscripta* quoque, modo non sint nimis calida, haud sunt contemnenda, quia per aquam calidam pori cutanei aperiuntur, mucus, si quidam in illis hæret, eliminatur, transpiratio læsa iterum restituitur, & impuri humores, qui hucusque in corpore sunt collecti, per halitum insensibilem ejiciuntur. Hisce quoque jungi possunt *unguenta* & *emplastra emollientia & resolventia*, quæ abdomini externe applicentur, quem in finem commendo *Unguentum ad Rhachitidem infantum Cl. D. Sydenhamii*, cujus descriptio est hæc: Rec. *olei lilior. albor. tamarisci ana Unc. II. Succi Rad. bryoniæ apii ana Unc. I.* bulleant ad succorum consumtionem, addendum postea *Unguentum de althæa Butyri insulsi ana Unc. I. Gummi ammoniaci in acet. solut. Unc. semis Ceræ flavæ q. s.* M. f. l. a. Unguentum. Inter Emplastra bonum esse judico *Emplastrum saponatum Barbette camphoratum*, quod non solum emollit sed etiam resolvit, quodque ita componitur: Rec. *Minii, Cerussæ, Saponis venetæ ana Unc. V. ole. olivarum Lib. I. Axung. porcin. Unc. semis.* M. f. l. a. Empl. *camphora*, quantum placet, imbuendum. Prudenter vero hæc a medico usurpari debent, ne nimia fiat emollitio, ex qua oritur abscessus.

§. XXV.

Postea quam methodo hac curatoria glandulæ mesenterii sunt apertæ, & succo chyloso iterum libera via ad massam sanguinis est donata, partes debilitatæ iterum sunt roborandæ ac nutriendæ, ubi primum in finem commendo *Tinct. Vitriol. Mart. aperitiv. Ludovici*, quæ resolvit ac roborat

borat, & a plurimis practicis recentioribus in glandularum mesaraicarum obstructione commendatur, cui externe jungi possunt *balsama solida roborantia*, abdomini imposita, quae praeparari possunt ex *ol. N. M. expr. ol. destillat. Carvi, Rorismarini, Rutae, Salviae, Aneth. Caryoph. Majoranae, ment. crisp. juniperi veri & Bals. Peruviano*, alteri scopo autem inserviunt nutrientia ac gelatinosa, de quibus in antecedentibus dixi. Febres intermittentes quando praemature sunt suppressae, istae, tamquam motus comparate salutares per convenientia pharmaca sunt revocandae, cui fini satisfaciunt *pulvis ex tart. vitriolat. & conchis succo citri imbutis ana praeparatus*, qui ter per diem detur, vesperi autem *Pil. Beccherianae* porrigantur. Quae remedia, si per unam vel duas hebdomades in convenienti dosi & ordine sunt adhibita, observavi, febrem revocatam fuisse, quae, quando iterum adest, methodo congrua est tractanda, ut resolutio infarctus promoveatur, & sanitas aegroti restituatur. A diarrhoea per adstringentia nimis cito suppressa quando atrophia oritur, illa quoque per *pil. Beccherianas* est provocanda, & dein causa, a qua provenit diarrhoea convenientibus remediis est removenda. Quando a perverso opiatorum usu atrophia suam originem duxit, obstructiones sunt referandae & tonus partibus restituendus, ubi *Tinct. Vitriol. Mart. aperitiv. Ludovici* usum praestare potest. Si recrementa scabiosa a partibus exterioribus ad interiora sunt repulsa, ea proficiunt, quae leniunt, temperant ac materiam peregrinam iterum ad habitum corporis externum promovent, uti sunt *nitr. depur., tart. vitriolat., regul. antim. medic. & cinnab. anti-*

mon. adjecta pauca quantitate ſulph. vivi cum *infuſis thei-formibus* in forma pulveris adhibita, poſt quorum uſum utplurimum, quando malum eſt recens, recrementa iſta iterum excernuntur & in cute tamquam parte ignobiliori ſedem occupant. Quando vero malum eſt inveteratum, medicus in cura plerumque oleum & operam perdit, & æger diem obit ſupremum. Febris lenta quando in atrophia eſt præſens, ab omnibus calidis remediis eſt abſtinendum, ne medicus febrem augeat, & interdum etiam ægrotum necet. Proſunt autem *nitr. depur.*, *conchæ citratæ* & *materia perlata Krügeri* vel *antimon. diaphoret.* potus non debet eſſe concentratus, ſpiſſus aut ſaturatus, ſed aquoſus. Ne limites diſſertationis transgrediar, heic meæ impono colophonem. Plura equidem fateor adjici potuiſſent, ſed veniam impetraturum me ſpero quum omnia, quæ plurimi amplis litterarum monimentis conſignarunt, huc transſcribere duxerim haud conſultum. DEO interim O. M. pro benigniſſime ſuppeditatis ad hunc laborem viribus gratias ago, quas poſſum concipere, maximas, ſubmiſſus rogans, velit & in poſterum meis adeſſe conaminibus, quo omnia cedant in ſummi Nominis Sui gloriam & proximi mei ægrotantis ſolamen.

* * *

PRima TIBI diuae ſophies, *doctiſſime* BOELI,
Florentes campos viſere *cura* fuit:
Primum letiferos *animae* cognoſcere *morbos*
Ac eius placuit pharmaca noſſe ſacra.
Hippocratis doctas poſt tractans ſedulus *artes*
Corpora morborum vi releuare ſtudes.
Sic prudenter agis. Sic *mentis cura* labores
Ac DEVS eſt orſus ſorte fauente tuos.
Poſt *pietatis amor* tua fauſto ſidere coepta
Rexit, ſperato *compoſuitque* modo.
Hinc *dudum meritos*, quos nunc aſſumis, *honores*
Ornabit varia proſperitate DEVS;
Ac quia ſparſiſti ſtudiorum *ſemina large*,
TE nunc fortunæ *meſſis opima* manet:
Nil opus eſt igitur *votorum* ſyrmate longo.
Qui large ſeruit, largiter ille metet.

Hiſce verbis *Clariſſ. ac Doctiſſimo Domino Candidato* Matrueli ac fautori ſuo inſigniter colendo eruditionis eximium ſpecimen ac capienda laborum praemia ex animo gratulari ſimulque fauſtos in medicae artis vſu ſucceſſus adprecari abſens voluit

F. A. F. ROTH,
Bombecca-Palaeo-March. S. Theol. C.

SIc, *docte* BOELI, *delicium meae*
Amorque mentis, ſic placuit TIBI
Tandem graui *dudum labore*
Praemia ſumere *comparata!*

Sic

Sic *mitra* tandem purpureo tua
Cinget coruſcans tegmine tempora!
Aſt absque *doctrina brabeum*
Non cupis *eximie probata.*
Verum ſagaci perſpicis acriter
Cura & libello *doctius explicas*
Infantis artus, quae tenellos
Occupat attenuitque, *tabem.*
Recte. Salubri tramite permeas
Chironis artem: corpora languida
Infantibus ſanare *primum*
Sollicitus *merito* fuiſti.
Nam *tardioris* quo modo *protrahet*
Aetatis annos vel *Podalirius*,
Infantiles niſi dolores
Ante leuare truces ſtudebit?
Quae, quum *ſcienter* praeſtiteris, tuis
Perdocte BOELI, coeptibus adiicit
Nunc ipſa calculos *Hygea*
Omnia multaque fauſta pandit.
Abſens *fideli* gratulor hinc TIBI
Partos honores *pectore*, comprecans
Voto tuis *caeleſte* factis
Auxilium medici ſupremi.
Hoc ſemper auſus proſperet ac beet!
Hoc TE virenti robore *nutriat!*
Ac ſicut a multis *malignam*
Corporibus *maciem* repellis,
Sic, opto, curas, *tabificas* idem
A TE repellat! ſic procul arceat
Ne faſta fata, ne dolore
Turbida *mens* TIBI *maceretur!*

Sic

Sic largiori munere gratiae
Beante vires εὐτροφίᾳ tuas
Firmet, nec ἄτροφος TIBI sit,
Atropos ante diem timori.

Clariss. ac eleganter docto Domino BOELIO, fautori propiore cognationis atque ingenuae amicitiae nexu sibi coniunctissimo, conatus promeritosque honores sincera mente congratulans, exiguos hosce numeros, in bene cupientis ac dedititissimae voluntatis qualecunque documentum, scriptos voluit locorum intercapedine non animo absens

GOTTFR. CHRISTIAN. ROTH,
Bombecca-Palæo-March. S. Theol. Cand.

So muß ich, Werther Freund, an diesem Tage sehen,
Dich an demselben Ort der Candidaten stehen,
Wo Tugend, Müh und Fleiß der Ehre werth geschätzt,
Und man den Doctor-Hut auf Ihren Scheitel setzt.
Wer solte Dir hierzu nicht freudig gratuliren,
Und Deinen Ehren-Tag mit Lob-Gedichten zieren?
Ich komme auch herzu doch ohne Schmeicheleyen,
Und will mit anderen darüber mich erfreuen.
Du nimst mit grossem Recht den Ehren-Titel an,
Der Dein erwünschtes Wohl genug befördern kan.
Jehova sey Dein Schutz und Schirm auf allen Wegen,
Und setze Deinen Stand der Deinen stets zum Seegen.

Hiermit wolte dem Herrn Candidato ergebenst gratuliren als ein specialer Landes-Mann und guter Freund

Iohannes Israel Küderling,
Derenburgo-Halberstadiensis S. S. Theol. Stud.